

МОВНІ ЗАСОБИ ВІДОБРАЖЕННЯ ОБРАЗУ ІСЛАМСЬКОЇ ЗАГРОЗИ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Докашенко Т. В.

ВСТУП

Безсумнівно сьогодні мас-медіа відіграють величезну роль у суспільстві. Засоби масової інформації за допомогою старанно підібраних мовленнєвих одиниць впливають на встановлення норм, навчають поведінки в певній ситуації визначають і формують систему цінностей, світогляд і погляди.

В умовах розвитку сучасного суспільства однією з головних рушійних сил є інформація, ключовим видом дискурсу, що реалізує рух соціальної думки й формує концептуальну картину світу людини, є медіадискурс. Медіадискурс досліджують як вітчизняні, так і зарубіжні науковці (Флорій Бацевич, Георгій Почепцов, Ноам Хомський, Тен ван Дейк та інші).

Медіадискурс визначають як зв'язний, вербальний або невербальний, усний чи письмовий текст у сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними й іншими факторами, виражений засобами масової інформації, узятий в аспекті подій, що представляє собою дію, що бере участь у соціокультурній взаємодії й відбиває механізм свідомості комунікантів. Медіадискурс має опосередкований характер, тобто між адресантом й адресатом є дистанція – просторова й/або часова¹.

Однією з основних рис медіадискурсу є його максимально насичена образність. Засоби масової інформації створюють різноманітні образи для маніпулювання свідомістю людей. Адже, медіа-образ – це репродукована в уявленні, емоційно забарвлена, предметно виражена (тобто чуттєво наглядна) елементарна одиниця відображення дійсності. Виокремлюють наступні види медіа образів: словесний образ, образ-картина, образ-персонаж, образ-емоція, образ-схема². Проте, як нами було виявлено більшість медіа образів є інтеграцією всіх або декількох зазначених вище типів, особливо якщо цей образ створюється за допомогою багатьох статей та репортажів.

¹ Желтухина М. Р. О содержании дискурса масс-медиа. *Вісник Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка*. 2007. № 11 (128), Ч. 1. С. 34.

² Здоровега В. Й. Мистецтво публіциста: Літературно-критичний нарис. Львів : ПАІС, 2004. С. 73.

У свою чергу образність у медіадискурсі – це здатність медіа висловлювання викликати у свідомості людей певні чуттєві образи, слухові, зорові, дотикові, моторно-рухові та інші уявлення. На сьогодні образність є одним із основних ресурсів медіадискурсу.

В ієрархії культурних цінностей носіїв англійської лінгвокультури образ ісламської загрози (*islamic threat*) останнім часом посідає одне з ключових місць у сучасному англомовному медіадискурсі. Беручи до уваги, що медіадискурс організовується навколо певних образів, можна зробити висновок про те, що образ ісламської загрози (*islamic threat*) набув особливого статусу в англомовному сучасному медіадискурсі у зв'язку із загостренням протистояння ісламістського руху і країн заходу.

Актуальність даної роботи визначається інтересом сучасної лінгвістики до вивчення засобів мовної об'єктивації й опису смислового обсягу медіа образів.

Об'єктом нашого дослідження є мовна репрезентація образу ісламська загроза у сучасному медіа дискурсі. Джерелом для аналізу та підбору ілюстративного матеріалу стали статті в найвідоміших та найпрестижніших британських онлайн виданнях, таких як: The Guardian, The Observer, The Independent, Reuters, International Business Times.

1. Лексико-семантичні засоби відображення образу ісламської загрози в сучасному англомовному медіадискурсі

Перш за все необхідно розпочати аналіз мовних засобів відображення образу ісламської загрози з розгляду самого словосполучення – ісламська загроза (*islamic threat*), воно представлене лексемами «загроза» (*“threat”*) та «ісламський» (*«islamic”*), які ми проаналізували за допомогою компонентного аналізу.

Термін «загроза» використовується в психології для опису суб'єктивної оцінки індивідом ситуації, яка несе в собі фізичну або психічну небезпеку для нього³. Поза сумнівом, оцінка ситуації як небезпечної або загрозової буде залежати від індивідуальних розбіжностей у здатностях, уміннях, властивостях особистості, а також від специфіки особистого досвіду індивіда в переживаннях подібних ситуацій.

Лексема *“threat”* («загроза») в англомовних словниках, а саме кембриджському та оксфордському, визначається наступним чином:

• *a suggestion that something unpleasant or violent will happen, especially if a particular action or order is followed;*

³ Сірко С. І., Слободяник В. І. Психолінгвістичні особливості деяких понять екстремальної психології. *Юридична психологія*. 2022. № 1(30). С. 50. DOI: <https://doi.org/10.33270/03223001.48>

- *a statement of an intention to inflict pain, injury, damage, or other hostile action on someone in retribution for something done or not done;*
- *the possibility that something unwanted will happen, or a person or thing that is likely to cause something unwanted to happen⁴;*
- *a menace of bodily harm, such as may restrain a person's freedom of action;*
- *a person or thing likely to cause damage or danger;*
- *the possibility of trouble, danger, or ruin⁵.*

Найближчими синонімами до даного слова в англійській мові є:

- *“menace” – a threat or the act of threatening;*
- *“danger” – 1) the state of being vulnerable to injury, loss, or evil; risk 2) a person or thing that may cause injury, pain, etc⁶.*

Отже, із точки зору носіїв англійської мови **загроза** – це припущення, що щось неприємне або насильницьке станеться, особливо якщо за цим слідує конкретна дія або наказ. Ключові семи, які містяться в лексемі *“threat”* можна поділити на дві умовні групи: 1) семи на позначення: можливості (*possibility*), припущення (*suggestion*), твердження (*statement*), наміру (*intention*); 2) семи, які специфікують семи першої групи, а саме: неприємний (*unpleasant*), насильницький (*violent*), ворожий (*hostile*), біль (*pain*), поранення (*injury*), шкода (*damage*), руйнація (*ruin*), небезпека (*danger*). Як бачимо, до другої групи увійшли іменники та прикметники з негативним конотативним значенням, із чого можна зробити висновок, що лексема «загроза» має негативну аксіологію, оскільки використовується для опису суб'єктивної оцінки індивідом ситуації, яка несе в собі фізичну або психічну небезпеку для нього.

Лексема *“Islamic”* («ісламський») позначає наймолодшу зі світових і другу за чисельністю релігію в сучасному світі, яка вважається державною або офіційною в 28 країнах, що заснували організацію – ісламську конфедерацію⁷. Іслам у перекладі з арабської означає «покірність», присвячення (надання) себе Богу, послідовники ісламу – мусульмани – «покірні» (*“the faithful”*).

Іслам – це монотеїстична релігія. Теза про єдиного Бога – Аллаха проводиться чітко й послідовно. Він є єдиний Бог, який створив все суще й визначає його існування.

У ході дослідження ми виявили, що сама релігія іслам становить лише підґрунтя для виникнення загрози, адже на ній базується ідеологія

⁴ Cambridge Dictionaries Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 18.03.2023).

⁵ Oxford Dictionaries Online. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 18.03.2023).

⁶ Ibid.

⁷ Лубський В. І., Теремко В. І., Лубська М. В. Релігієзнавство. Київ : Академвидав, 2002. С. 115.

ісламізму, на яку спираються майже всі терористи та терористичні угруповання, які становлять безпосередню загрозу для світового суспільства.

Термін «ісламізм» з'явився у французькому науковому дискурсі, у той час, коли наукові дослідження зробили недоцільним використання в межах християнського дискурсу терміну «магометанство» на позначення релігії «іслам»⁸.

Протягом XIX століття термін «ісламізм» використовувався й в ісламознавчих роботах як основний, проте в деяких випадках можна було побачити використання термінів «магометанство» та «іслам». Проте поступово термін «ісламізм» виходить із ужитку.

Хоча вже наприкінці 70-х років XX століття виникла пропозиція використовувати цей термін на позначення «політичних проявів» релігії іслам і вже в 80-х роках термін остаточно почали використовувати для позначення різних форм ісламу, які можна було визначити як «політично заангажовані»⁹.

Оновлене значення терміну ісламізм можна подати наступним чином:

Ісламізм – ідеологія й практична діяльність, які зорієнтовані на створення умов, у яких соціальні, економічні, етнічні та інші проблеми та протиріччя будь-якого суспільства (держави), у якому живуть мусульмани, вирішуватимуться виключно з використанням ісламських норм, прописаних у шаріаті¹⁰.

Якщо ж звернутись до ісламського дискурсу, то використання терміну «ісламізм» арабською мовою не дає можливості розрізнення прикметників «ісламський» та «ісламістський», саме тому зазвичай у засобах масової інформації використовується термін «ісламська загроза» на позначення «ісламістської загрози». Необхідно зазначити, що відомі ідеологи ісламізму або ісламісти стверджують, що вони не прагнуть створити нове розгалуження ісламу на позначення якого необхідно вводити новий термін, а лише виправляють викривлення, впроваджують «справжній іслам»¹¹.

Методи, якими користуються ісламісти, кардинально різняться. Поширений погляд про обов'язкову наявність в ісламістів ідей щодо збройного оволодіння владою, не відповідає дійсності. Це залежить від форми ісламізму: помірковані наприклад використовують більшим

⁸ Boubekour A. Political Islam in Europe. *Centre for European Policy Studies*. URL: https://www.academia.edu/5682578/Political_Islam_in_Europe (дата звернення: 19.03.2023).

⁹ Roy O. Islamic Terrorist Radicalization in Europe. *European Islam Challenges for Society and Public Policy*. URL: <http://www.ceps.eu> (дата звернення: 19.03.2023).

¹⁰ Mozaffari M. What is Islamism? History and definition of a concept. *Totalitarian Movements and Political Religions*. 2007. Vol. 8. № 1.

¹¹ Kramer M. Coming to Terms: Fundamentalists or Islamists? URL: https://scholar.harvard.edu/files/martinkramer/files/coming_to_terms_fundamentalists_or_islamists_middled_east_quarterly.pdf (дата звернення: 19.03.2023).

чином легітимні шляхи отримання влади, тоді ж як ісламісти радикальної форми використовують збройні методи, для них «джихад» є збройною боротьбою¹².

Частина дослідників акцентує увагу саме на радикальних, екстремістських формах ісламізму. У таких випадках використовуються терміни «радикалізм», «радикальний ісламізм», «ісламський екстремізм», та проводиться паралель із такими ідеологічними системами як фашизм та комунізм^{13, 14}.

Як ми виявили, у сучасному англомовному медіадискурсі увага концентрується на радикальних формах ісламізму, який саме й становить ісламську загрозу, проте майже ніколи не уточняється, що не весь ісламський світ становить загрозу, але лише окрема радикально налаштована його частина.

Отже, засоби масової інформації екстраполюють висновки щодо ісламської небезпеки на всіх мусульман. Ми вважаємо, що таким чином англомовні мас медіа маніпулюють свідомістю людей. На такому тлі виникає доволі одностороннє уявлення про мусульманську культуру та цивілізацію.

Нами були виявлені наступні невід’ємні властивості радикального виду ісламізму:

- Фундаменталізм – як повернення до основ ісламу (салафізм).
- Відродження активної віри й обрядів.
- Інтегралізм – об’єднання всіх сфер життя суспільства й держави під законами шаріату.
- Теократизм – відновлення Аллаха як верховної влади.
- Теонізм – буквально «верховенство законів Господа», пряме, буквально й всебічне застосування норм шаріату.
- Тероризм – спосіб наносити ворогові максимальної шкоди без урахування будь-яких довгострокових наслідків. Ісламістський тероризм є одним із варіантів релігійного тероризму. Характерною рисою релігійного тероризму є виправдання вбивства мирних жителів, навіть жінок та дітей, так як їх розглядають як складову частину ворожої системи, бо як зазначається вони фінансують армію податками та «своїм мовчанням та схваленням», є потенційними солдатами¹⁵.

¹² Pipes D. Islamism is Fascism: *An Interview*. URL: <https://www.danielpipes.org/spoken/> (дата звернення: 19.03.2023).

¹³ Lewis B. Communism and Islam. *International Affairs*. URL: <http://www.jstor.org/stable/2608416> (дата звернення: 19.03.2023).

¹⁴ Roy O. Islamic Terrorist Radicalization in Europe. *European Islam Challenges for Society and Public Policy*. URL: <http://www.ceps.eu> (дата звернення: 29.03.2023).

¹⁵ Kramer M. Coming to Terms: Fundamentalists or Islamists? URL: https://scholar.harvard.edu/files/martinkramer/files/coming_to_terms_fundamentalists_or_islamists_middle_east_quarterly.pdf (дата звернення: 19.03.2023).

Ідеологія радикальних ісламістів передбачає допустимість і навіть обов'язковість джихаду проти всіх невірних – як немусульман, так і, що вкрай важливо, тих мусульман, які не є ісламістами і не бажають ними бути. Таких мусульман оголошують віровідступниками та визнають їх «невірними».

Ісламісти, використовуючи специфічне тлумачення положення шариату, не тільки допускають, а й рекомендують вчинення певних терористичних актів, не виключаючи «сліпі» (спрямовані проти абсолютно випадкових людей у місцях їх скупчення), використання терористів-смертників¹⁶.

Проаналізувавши термін ісламізм у різноманітних аспектах, а також поняття «ісламізм» в англійських словниках, дійшли висновку, що його визначають наступним чином:

Islamism or Political Islam is a religious-political ideology and practical activity aimed at creating conditions under which all contradictions within the society and the state, where there is a Muslim population, as well as international relations with their participation will be decided on the basis of Sharia (Islamic law). Integral characteristics of Islamism are: fundamentalism (coming back to the roots of Islam); theocracy; terrorism – as a way to inflict maximum damage to the enemy without regards to any long-term effects¹⁷.

Ключовими лексемами у визначенні ісламізму є лексеми: «релігійно-політична ідеологія» (“*religious-political ideology*”), «практична діяльність» (“*practical activity*”), які вказують на те що, релігія є лише однією зі складових частин, до яких також відносимо політику та прагнення до влади; лексема «мусульмани» (“*Muslims*”), яка позначає націю, що висувається на передній план, як вірні та покірні (“*the faithful*”) на протиположність до невірних (“*infidel*”); лексема «фундаменталізм» (“*fundamentalism*”), яка вказує на головну рису ісламізму (тобто повернення до коренів Ісламу, до жорсткіших правил), що на нашу думку, є ключовими в розумінні даної ідеології, лексема «теократія» (“*theocracy*”) (тобто представлення Аллаха як верховної влади), лексема тероризм (“*terrorism*”) (як спосіб наносити ворогові (невірним) максимальних збитків не зважаючи на будь-які наслідки).

Отже, проаналізувавши дві лексеми «загроза» та «ісламізм» та співставивши їх за допомогою методу мапування, можемо зробити висновок, що образ ісламської загрози означає можливість або

¹⁶ Roy O. Islamic Terrorist Radicalization in Europe. *European Islam Challenges for Society and Public Policy*. URL: <http://www.ceps.eu> (дата звернення: 19.03.2023).

¹⁷ Cambridge Dictionaries Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 18.03.2023).

припущення певної небезпеки з боку представників ісламського руху направлену на тих, хто не сповідує мусульманство («невірних»).

Як було виявлено, образ ісламської загрози формується в сучасному англомовному медіадискурсі за допомогою наступних лексичних одиниць:

- іменників;
- дієслів;
- прикметників.

Ми використали компонентний аналіз для того, щоб класифікувати та проаналізувати лексеми, за допомогою яких створюється образ ісламської загрози в сучасному англомовному медіадискурсі.

Нами було виокремлено, за допомогою аналізу дефініцій, декілька **лексико-семантичних груп іменників**, які виражають зміст образу ісламської загрози.

Першу групу становлять іменники *terrorist* (*терорист*), *islamist* (*ісламіст*), *militant* (*бойовик*), *extremist* (*екстреміст*) які позначають «носія загрози». В англомовних словниках вони визначаються наступним чином:

- *terrorist* – *someone who uses violent methods or action, or threats of violent action, for political purpose*;
- *islamist* – *an advocate or supporter of Islamic use of confrontational or violent methods in support of a political or social cause or fundamentalism*;
- *militant* – *a person who uses, or is willing to use, violent methods to achieve the aim, especially to achieve social or political change*;
- *extremist* – *a person who holds extreme political or religious views, especially one who advocates illegal, violent, or other extreme action*^{18, 19}.

Проаналізувавши дані визначення можна зробити наступні висновки:

Архісемою для вище загаданих іменників є 'насильніцькі методи та дії' ('*violent methods or action*'). Потенційною семою для цих іменників є політична спрямованість ('*political purpose, political or social cause, political change*'). Отже, узагальнюючу семантику даної групи слів становить – 'той, хто застосовує насильницькі методи з політичною спрямованістю'.

Наприклад: *The threat, released by the terrorists in July, came in a video showing a militant shooting a Syrian army prisoner*²⁰. У даному прикладі носій ісламської загрози позначений іменником терористи (*the terrorists*). Це один із найпоширеніших іменників, який виражає зміст

¹⁸ Cambridge Dictionaries Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 25.03.2023).

¹⁹ Oxford Dictionaries Online. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 25.03.2023).

²⁰ The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023)

образу загрози, маючи семантику 'той, хто застосовує насильницькі методи з політичною спрямованістю'.

Наприклад: *Islamists are using their hold over key urban areas of Mali to recruit, arm and train growing numbers of fighters and could pose a threat to Europe within two years*²¹. У цьому прикладі носій ісламської загрози позначений іменником ісламісти (*Islamists*), який найточніше з усіх вище перерахованих передає значення саме ісламської загрози, так як є одним із головних складових навіть самого словосполучення, яке позначає даний образ «ісламська загроза» (“Islamic threat”).

Другу групу складають іменники: *violence* (насильство), *terror* (терор), *cruelty* (жорстокість), *assault* (насильство), які описують «інструмент ісламської загрози». Наведені іменники мають наступні визначення:

- *violence* – *behaviour involving physical force intended to hurt, damage, or kill someone or something*;

- *terror* – *violent behaviour or the threat of violent action that is intended to cause fear, usually for political purposes*;

- *cruelty* – *behaviour that causes pain or suffering to others, especially deliberately*;

- *assault* – *violent behaviour that causes physical pain or suffering*^{22, 23}.

Проаналізувавши дані визначення ми робимо висновок, що ключовими семами цих іменників є наступні: 'поведінка (*behaviour*), яка спричиняє негативні відчуття, наслідки'. Проте диференціальними семами є позначення цих негативних наслідків: іменника насильство (*violence*) – це поранити (*hurt*), пошкодити (*damage*) або вбити (*kill*), іменника терор (*terror*) – налякати (*to cause fear*), іменника жорстокість – викликати біль (*pain*) та страждання (*suffering*).

Наприклад: *Islamic State released a new video last night which showed the men behind the Paris terrorist attacks committing atrocities, including beheadings, in its territory as it threatened Britain with more violence*²⁴.

У даному прикладі «інструмент ісламської загрози» представлений іменником *violence* (насильство) із семантикою 'поведінка, яка спричиняє негативні відчуття, наслідки', у цьому випадку використаний психологічний тиск наголошуванням на продовження фізичного насильства в майбутньому, надаючи приклад такого в минулому.

²¹ The Independent. URL: <https://www.independent.co.uk/> (дата звернення: 21.03.2023).

²² Cambridge Dictionaries Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 25.03.2023).

²³ Oxford Dictionaries Online. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 25.03.2023).

²⁴ The Observer. URL: <https://www.theguardian.com/observer> (дата звернення: 24.03.2023).

Наприклад: *Islamic cruelty being meted out – beheadings, eyes being gouged out, rape – is horrific. It is literally mediaeval in character*²⁵. У цьому прикладі іменник, який представляє групу із семантикою «поведінка, яка спричиняє негативні відчуття, наслідки – жорстокість (*cruelty*), який має диференціальну сему викликати біль (*pain*) та страждання (*suffering*)».

Третя група іменників включає наступні лексеми: *suffering* (страждання), *injury* (поранення), *pain* (біль), *hurt* (школа, біль), які характеризують «результат ісламської загрози». В англомовних словниках їх тлумачать наступним чином:

- *injury – physical harm or damage to someone’s body caused by an accident or an attack;*
- *suffering – physical or mental pain that a person or animal is feeling;*
- *pain – a feeling of physical suffering caused by injury or illness;*
- *hurt – physical or emotional pain*^{26, 27}.

Проаналізувавши семи, які складають дані визначення можна зробити висновки, що архісемою в даному випадку є ‘фізичний біль, страждання’ (*physical pain, suffering*). Інтегральною семою для визначень поранення (*injury*) та біль (*pain*) є наявність зовнішнього впливу (*caused by someone, something*), а для іменників страждання (*suffering*) та біль / школа (*hurt*) – ‘можливість не тільки фізичного, але й емоційного болю чи страждання’. Отже, іменники третьої групи мають семантику фізичного та емоційного болю чи страждання.

Наприклад: *Several train passengers received serious injuries in the crash caused by terrorists*²⁸. У поданому прикладі «результат ісламської загрози» представлений іменником *injury* (поранення), який має семантику фізичного болю, травми чи страждання.

Наприклад: *“People were lying on the floor: some of them dead, some badly hurt and screaming from pain. I’ll never forget it...”*²⁹ У цьому прикладі іменник із семантикою фізичний біль чи страждання – біль (*pain*).

Дієслова, що виражають образ ісламської загрози ми також поділили на **лексико-семантичні групи** за допомогою методу аналізу словникових дефініцій та компонентного аналізу.

До першої групи дієслів ми відносимо наступні: *to threaten* (погрожувати), *to frighten* (залякувати), *to terrify* (жахати), *to scare* (лякати), які описують «мету ісламської загрози».

²⁵ Reuters. URL: <https://www.reuters.com/> (дата звернення: 23.03.2023).

²⁶ Cambridge Dictionaries Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 25.03.2023).

²⁷ Oxford Dictionaries Online. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 25.03.2023).

²⁸ The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

²⁹ The Independent. URL: <https://www.independent.co.uk/> (дата звернення: 21.03.2023).

• *to threaten* – *to frighten* someone that you will take hostile action against (someone) in retribution for something done or not done;

• *to frighten* – to make (someone) afraid or anxious;

• *to terrify* – to cause to feel extreme fear;

• scare – to cause great fear or nervousness; *frighten*^{30, 31}.

Проаналізувавши дані визначення можна зробити висновок, що архісемою, яка їх об'єднує є 'спричинення страху кимось або чимось'.

Наприклад: *Islamic State previously threatened to fill Paris streets with dead bodies*³². У даному прикладі використане дієслово *to threaten* (*погрожувати*), яке має семантику 'спричинити страх', залякати певними словами чи діями.

Наприклад: *Islamists' aim is to scare the whole world to death*³³. У даному прикладі використане дієслово лякати (*scare*), яке також має семантику 'спричинити страх'.

До другої групи ми віднесли наступні дієслова: *to attack* (*нападати*), *to injure* (*поранити*), *to shot* (*відстрелити, застрелити*), *hit* (*ударити, уразити*) *to kill* (*убити*), які описують «результат ісламської загрози». Розглянемо їх дефініції:

• *to attack* – to try to hurt or defeat using violence;

• *to injure* – to hurt or cause physical harm to a person or animal;

• *to shot* – to hurt or kill with a gun;

• hit – to strike causing injury, harm;

• wound – to hurt, to injure;

• *to kill* – to hurt someone in a way that causes death^{34, 35}.

Наведені вище визначення дають змогу зробити висновок, що ключовою семою, яка об'єднує ці дієслова є сема – 'завдання болю, поранень'. Проте в цих визначеннях ми можемо простежити й градуальні семи, тобто ці визначення різняться за ступенем завдання болю – від поранення легкого ступеня тяжкості до смерті. Інтегральною семою для дієслів стріляти та вбити є сема – 'смерть'.

Наприклад: *At least 120 people have been killed in a series of coordinated terrorist attacks in Paris. One hundred people – including children – were reportedly shot one by one*³⁶. У даному прикладі використані дієслова

³⁰ Cambridge Dictionaries Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 25.03.2023).

³¹ Oxford Dictionaries Online. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 25.03.2023).

³² The Independent. URL: <https://www.independent.co.uk/> (дата звернення: 21.03.2023).

³³ The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

³⁴ Cambridge Dictionaries Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 25.03.2023).

³⁵ Oxford Dictionaries Online. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 25.03.2023).

³⁶ Reuters. URL: <https://www.reuters.com/> (дата звернення: 23.03.2023).

убивати (*to kill*) та стріляти (*to shot*), мають семантику 'спричинити біль, поранення і як наслідок смерть', тобто як ми бачимо використана інтегральна сема для того, щоб показати найгірший результат ісламської загрози – спричинення смерті.

Наприклад: *At least five people, including a suicide bomber, have been killed and another 36 wounded in a bomb attack on Istanbul's main shopping street*³⁷. У цьому прикладі знову використане дієслово убивати (*to kill*), яке має семантику 'завдання болю, та поранень, які спричинюють смерть' а також дієслово поранити (*wound*), яке має семантику 'завдання болю, поранень'.

Образ ісламської загрози виражений також певною кількістю **прикметників**, які ми розділили на дві групи.

До першої групи ми віднесли прикметники: агресивний (*aggressive*), насильницький (*violent*), жорстокий (*cruel*), лютий (*fierce*), які тлумачать наступним чином:

- *aggressive* – someone, who is behaving in an angry and violent way towards another person;
- *violent* – someone, who is using force to hurt or attack;
- *cruel* – someone, who is causing pain or suffering to others;
- *fierce* – someone, who is displaying a violent or ferocious aggressiveness, causing pain^{38, 39}.

Дані прикметники мають ключовому сему 'той, який завдає шкоди, болю'.

Наприклад: *We are witnessing a massacre here. A cruel and barbarian attack was carried out*⁴⁰. У даному прикладі за допомогою прикметникам жорстокий (*cruel*), описаний напад терористичної групи.

Друга група прикметників включає наступні: *terrible, horrible, dreadful*, які в англomовних словниках тлумачаться наступним чином:

- *terrible* – very unpleasant or serious or of low quality;
- *horrible* – very unpleasant or bad; very shocking and frightening;
- *dreadful* – very bad, of very low quality, or shocking and very sad^{41, 42}.

³⁷ The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

³⁸ Cambridge Dictionaries Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 25.03.2023).

³⁹ Oxford Dictionaries Online. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 25.03.2023).

⁴⁰ The Independent. URL: <https://www.independent.co.uk/> (дата звернення: 21.03.2023).

⁴¹ Cambridge Dictionaries Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 25.03.2023).

⁴² Oxford Dictionaries Online. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 25.03.2023).

Як бачимо з наведених вище дефініцій, усі ці прикметники є синонімами й мають семантику – поганий, неприємний, шокуючий, низької якості.

Наприклад: *It was horrible view – dead bodies were everywhere.* У цьому прикладі за допомогою прикметника *horrible* (жахливий), який має ключову сему ‘шокуючий’, описаний результат ісламської загрози, а саме жахливий вид мертвих людей навколо.

Отже, можна зробити висновок, що образ ісламської загрози виражений у сучасному англомовному медіа дискурсі за допомогою таких лексичних одиниць як: іменники, дієслова й прикметники. Виявилось, що група іменників є найбільшою групою лексичних одиниць, що характеризують даний образ. Ключовими семами даної групи є ‘насильницькі методи та дії’; ‘поведінка, яка спричиняє негативні відчуття, наслідки’; ‘фізичний біль, страждання’.

Дієслова виявилися на другому місці (за кількістю лексичних одиниць). ‘Спричинення страху кимось’; ‘завдання болю’ є ключовими семами, які стали критерієм відбору дієслів. І найменшою виявилася група прикметників, ключовими семами якої є ‘той, який завдає шкоди, болю’; ‘шокуючий’.

Описані вище результати нашого дослідження представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Таблиця «Лексичні засоби відображення образу ісламської загрози»

Лексичні засоби відображення образу ісламської загрози		
Іменники		
Архісема – «насильницькі методи та дії»: <i>terrorist (терорист), islamist (ісламіст), militant (бойовик)</i>	Архісема – «поведінка, яка спричиняє негативні відчуття, наслідки»: <i>violence (насильство), terror (терор) (жорстокість)</i>	Архісема – «фізичний біль, страждання»: <i>suffering (страждання), injury (поранення), pain (біль), hurt (шкода, біль)</i>
Дієслова		
Архісема – «спричинення страху кимось або чимось»: <i>to threaten (погрожувати), to frighten (залакувати), to terrify (жахати)</i>	Архісема – «завдання болю, поранень»: <i>to attack (нападати), to injure (поранити), to shot (відстрілити, застрілити), to kill (убивати)</i>	
Прикметники		
Архісема – «той, який завдає шкоду»: <i>aggressive (агресивний), violent (жорстокий)</i>	Архісема – «жахливий»: <i>terrible, horrible, dreadful</i>	

2. Стилістичні прийоми та експресивні засоби відображення образу ісламської загрози в сучасному англомовному медіадискурсі

Аналізуючи сучасні англомовні статті ми виявили, що образ ісламської загрози в мовному плані виражений не лише за допомогою вище названих лексичних одиниць, а й певних експресивних засобів та стилістичних прийомів. У нашій роботі ми акцентуємо увагу лише на найбільш уживаних одиницях.

Як було зазначено вище, образ ісламської загрози представлений у сучасному англомовному медіа дискурсі певними експресивними засобами, а саме синтаксичними формами, які використовуються для підсилення емоційності мовлення статей.

Як виявилось для вираження образу ісламської загрози вживаються синтаксичні експресивні засоби, які базуються на багатоеlementності в структурі речення, серед яких:

- повтор (*repetition*);
- перелічення (*enumeration*);
- багатосполучниковість (полісиндетон) (*polysyndeton*).

Ми дослідили, що **повтор**, а саме його підвид – звичайний повтор (*ordinary repetition*), використовується в англомовних статтях про ісламську загрозу найчастіше. Даний експресивний засіб використовується для підкреслення певної інформації, для закріплення її у свідомості цільової аудиторії.

Наприклад: *We say to the states that take part in the crusader campaign that, by God, you will have a day, God willing, like France's and by God, as we struck France in the centre of its abode in Paris, then we swear that we will strike America at its centre in Washington," the man said*⁴³.

У даному прикладі за допомогою лексеми God (Бог) наголошується на тому, що ісламісти, за їх переконаннями, виконують волю їхнього Бога (Аллаха) і всі їхні дії спрямовані на підкорення Йому, таким чином підкреслюється той факт, що ісламісти не вважають себе винними в злочиннях, вони лише виконавці вищої волі.

Наприклад: *"I say to the European countries that we are coming, coming with booby traps and explosives, coming with explosive belts and (gun) silencers and you will be unable to stop us because today we are much stronger than before," he said*⁴⁴.

У прикладі поданому вище використовується лексема coming (наближаємося, йдемо) декілька разів із метою створення сильного експресивного ефекту на читачів, адже повідомленням з наголошенням слів «ідемо» або «прийдемо» зі зброєю, щоб спричинити вам біль та страждання ісламісти намагаються залякати європейських жителів.

⁴³ The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

⁴⁴ Reuters. URL: <https://www.reuters.com/> (дата звернення: 23.03.2023).

Наприклад: *"I don't think we see that threat at the moment but I simply wanted to be clear that we can't rule out using the capabilities we have to defend our country and protect our people"*⁴⁵. У даному прикладі повторення займенника *our (наш)* використовується для акцентування уваги саме на об'єкті ісламської загрози, таким чином протиставляючи мусульман не мусульманам та розділяючи світ на чужих та своїх.

Наступний експресивний засіб за допомогою якого виражений образ ісламської загрози – **перелічення** – це експресивний засіб, за допомогою якого відбувається називання один за одним (або групування) однорідних або неоднорідних предметів, ознак чи явищ, які виконують одну і ту ж синтаксичну роль у реченні і демонструють семантичну однорідність⁴⁶. Даний експресивний засіб використовується з метою посилення емоційної та експресивної виразності, увиразнення поданої інформації.

Наприклад: *Smash his head with a rock or slaughter him with a knife or run him over with your car or throw him down from a high place or choke him or poison him," spokesman Abu Muhammad al Adnan told sympathisers in an audiotape in September*⁴⁷. Даний приклад демонструє перелічення жакхливих завдань із калічення, завдання поранень, спричинення смерті, які повинні виконати носії загрози – ісламісти, таким чином підсилюється почуття страху та відризи до носіїв загрози.

Наприклад: *Killings by shooting, beheading, bulldozing and burning alive are detailed, as well as cases of people being thrown off the top of buildings*⁴⁸. Поданий приклад також демонструє перелік злодіянь таких, як стрільба, обезголовлення, спалення живцем, спрямованих проти «невірних», і у свою чергу також спрямований на підсилення боязні перед ісламістами, адже дані слова несуть надзвичайно негативний тон.

Ще один експресивний засіб, який часто використовується для створення образу ісламської загрози – це **полісиндетон (багатосполучниковість)**, тобто вживання великої кількості сполучників в одному реченні, який використовується для логічного й емоційного виділення кожного зі складників висловлювання, а також для емоційно-психологічного впливу на цільову аудиторію⁴⁹.

⁴⁵ International Business Times. URL: <https://www.ibtimes.com/> (дата звернення: 25.03.2023).

⁴⁶ Єфімов Л. П., Ясінецька Л. П. Стилїстика англїйської мови і дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посїбник. Вінниця : Нова Книга, 2004. С. 78.

⁴⁷ Reuters. URL: <https://www.reuters.com/> (дата звернення: 23.03.2023).

⁴⁸ The Observer. URL: <https://www.theguardian.com/observer> (дата звернення: 24.03.2023).

⁴⁹ Хекало М. О. Стилїстика англїйської мови : навчальний посїбник для денного та заочного вїддїлень факультетів іноземних мов педагогїчних університетів. Суми : Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003. С. 68.

Наприклад: *We – with Allah’s help – want Paris, before Rome and Islamic Iberia and after we blow up the White House, Big Ben, and the Eiffel Tower before Paris, and Rome*⁵⁰. У поданому прикладі сполучник *and (i)* використовується для того, щоб звернути увагу на наміри ісламістів – захоплення величезної кількості територій та виділення інформації про те, що ісламісти прагнуть поширити свою владу по всьому світу, наголошуючи на вузлових містах та місцях, таким чином наводячи страх на мешканців зазначених територій.

Наприклад: *There was al-Qaida and before that there was Hezbollah and Hamas... and before that there was Abu Nidal, and Black September and various other PLO factions*⁵¹. У цьому прикладі також використовується сполучник *i (and)*, проте в даному випадку підкреслюється велика кількість існуючих ісламістських угруповань та окремих представників ісламської загрози, такий експресивний засіб використаний для демонстрації того факту, що ісламська загроза становить чисельну групу послідовників.

У ході аналізу сучасних англомовних статей ми виявили, що образ ісламської загрози досить часто виражений за допомогою ще одного виду синтаксичних експресивних засобів – **номінативних речень**, які ґрунтуються на редуції первісної структури висловлювання, вони представляють собою одно-членові речення, які складаються з іменника, прийменнико-іменникової фрази або прислівника⁵². Вони слугують засобом створення наочно-образних картин, вводять читача в певну конкретну обстановку.

Наприклад: *Shuts! Explosions! Cry! Panic!* У цьому прикладі описується процес здійснення погроз, а саме терористичний напад. Очевидець через шоківий стан використовує лише номінативні речення, які добре вриваються у свідомість читачам та викликають образ жажливої ісламської загрози, адже одне семантично негативно навантажене слово набагато краще запам’ятовується, ніж повне речення.

Наприклад: *Alive. Just cuts... Carnage... Dead bodies everywhere*⁵³. У даному прикладі описаний жажливий результат ісламської загрози. Наша свідомість краще сприймає значні ефектні образи, які вводять нас в ту ситуацію про яку йде мова. У цьому випадку за допомогою номінативних речень ми можемо уявити цілісну картину того, що відбувалося.

⁵⁰ The Independent. URL: <https://www.independent.co.uk/> (дата звернення: 21.03.2023).

⁵¹ Ibid.

⁵² Хекало М. О. Стилистика англійської мови : навчальний посібник для денного та заочного відділень факультетів іноземних мов педагогічних університетів. Суми : Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003. С. 67.

⁵³ The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

Усі зазначені види експресивних засобів, за допомогою яких відображається образ ісламської загрози подані в таблиці 2.

Таблиця 2

Експресивні синтаксичні засоби відображення образу ісламської загрози

Експресивні засоби, які базуються на редукції первісної структури речення	Експресивні засоби, які базуються на багатоеlementності в структурі речення
номінативні речення – ~ 5 %	<ul style="list-style-type: none"> • повтор – ~22 % • перелічення – ~10,5 % • багатосполучниковість (полісиндетон) – ~5 %

Отже, під час аналізу ми виявили, що образ ісламської загрози відображений у сучасному англомовному медіадискурсі за допомогою певних експресивних синтаксичних засобів, серед яких найпоширенішим є повтор (~22 % від усієї кількості використаних стилістичних прийомів та експресивних засобів), перелічення (~10,5 %), багатосполучниковість (полісиндетон) (~ 5 %), які входять до групи експресивних засобів, що базуються на багатоеlementності в структурі речення. Також даний образ створюється за допомогою номінативних речень (~5 %), які входять до групи експресивних засобів, що базуються на редукції первісної структури мови.

У ході аналізу сучасного англомовного медіадискурсу, ми дослідили, що образ ісламської загрози виражений стилістично не лише за допомогою експресивних засобів, а й **стилістичних прийомів**.

На відміну від експресивних засобів стилістичні прийоми (тропи) не є мовним явищем. Вони формуються в мовленнєвому акті та в більшості випадків не існують поза контекстом⁵⁴. Експресивні засоби підвищують виразність мови та підсилюють її емоційність за допомогою синтаксичних структур тобто роблять образи більш емоційно та експресивно вражаючим, тоді ж як стилістичні прийоми спрямовані на створення образів.

Ми виявили, що образ ісламської загрози створений переважно семасіологічними стилістичними прийомами. Серед яких О. М. Мороховський виокремлює фігури заміщення та фігури суміщення. Фігури заміщення – це засоби вторинної номінації, яка виникає на основі подібності двох об'єктів, що встановлюється більш чи менш суб'єктивно, або суміжності, що існує, як правило, об'єктивно між двома об'єктами.

⁵⁴ Єфімов Л. П., Ясінецька Л. П. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз. Учебно-методичний посібник. Вінниця : Нова Книга, 2004. С. 46.

Науковець поділяє фігури заміщення на дві групи: фігури кількості та фігури якості⁵⁵.

Із групи фігури заміщення в сучасних англомовних статтях використані фігури якості, серед яких:

- метафора (*metaphor*);
- епітет (*epithet*).

Як ми зазначили вище образ ісламської загрози виражений **метафорами**, які є вторинними номінаційними одиницями, заснованими на подібності або суміжності, чи спорідненості деяких ознак двох різних предметів⁵⁶. Адже метафори як стилістичний прийом мають потужний потенціал створення різноманітних образів. Метафори впливають на судження та ставлення аудиторії до описаного питання, викликаючи відповідні психологічні та дієві реакції з боку цільової аудиторії.

Наприклад: *What we feared has happened: there were two attacks this morning,” the Belgian prime minister, Charles Michel, told a news conference, speaking of a “black day” for Belgium and adding that more might follow*⁵⁷. У цьому прикладі використана метафора *“black day”* («чорний день»), так як чорний колір асоціюється з чимось поганим, траурним, то дана метафора підсилює трагічність ситуації, описаній в уривку. У даному випадку вона є знаряддям емоційного впливу на аудиторію, викликаючи почуття жалю та співчуття.

Наприклад: *The Islamic State has no place in this century, is ideologically bankrupt, and is a cancer infecting the entire world that must be stopped*⁵⁸. У даному прикладі використана одна з найбільш вживаних та емоційно сильних метафор, які виражають образ ісламської загрози – *a cancer infecting the entire world* (рак, який заражає увесь світ). Ісламська загроза порівнюється зі страшною хворобою, яка заповнює світ, і ніхто ще не винайшов ліків, які б зупинили її назавжди. У даному випадку метафора є одним із засобів привернення уваги громадян і знаряддям емоційного впливу на них. Її роль полягає у впливі на свідомі та підсвідомі компоненти психіки людини, адже створений образ ісламської загрози як раку, викликає асоціації зі смертю, страхом та безвихіддю.

Ще одним стилістичним прийомом, який використовується для вираження образу ісламської загрози є **епітети** (емоційно-оцінювальні

⁵⁵ Мороховский А. Н., Воробьева О. П., Лихошерст Н. И., Тимошенко Э. В. Стилистика английского языка. Київ : Вища Школа, 1991. С. 162–166.

⁵⁶ Хекало М. О. Стилiстика англiйської мови : навчальний посiбник для денного та заочного вiддiлень факультетiв иноземних мов педагогiчних унiверситетiв. Суми : Вид-во Сум ДПУ iм. А. С. Макаренка, 2003. С. 82.

⁵⁷ The Observer. URL: <https://www.theguardian.com/observer> (дата звернення: 24.03.2023).

⁵⁸ The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

(метафоричні) означення)⁵⁹, які використовується для посилення образності та ефекту максимального впливу на свідомість. Епітети виконують також оцінну функцію, надаючи статтям суб'єктивного відтінку.

Наприклад: *The massacre of over 150 people in Paris is a chilling reminder of a threat issued by the Islamic State (Isis) early this year to “fill the streets of Paris with dead bodies”⁶⁰*. У зазначеному прикладі епітет chilling використаний для підсилення негативних відчуттів у читацької аудиторії при згадці про Ісламську державу, адже дане слово має негативну конотацію, і означає неприємний морозний холод.

Наприклад: *It was such a thunderous explosion that jolted the ground⁶¹*. У цьому прикладі епітет thunderous (*громовий*) підсилює відчуття звукового ефекту від вибуху, адже звук від грому є раптовим, різким та неприємним, який у свою чергу сприяє формуванню образу подій, які відбуваються в зазначеному уривку.

Наприклад: *No centre of terrorism will reach its aim with such monstrous attacks,” he said in a written statement⁶²*. У даному прикладі епітет monstrous (*смеротливий, потворний*) підсилює відчуття жадливості описаних атак, таким чином викликаючи негативні емоції.

Ми дослідили, що стилістичні прийоми з групи фігури суміщення також використовуються для створення образу ісламської загрози. О. М. Мороховський визначає фігури суміщення, як стилістично значимі способи сполучення у синтагматичній послідовності одиниць одного рівня, у тому числі й засобів виразності, у межах одиниці одного, більш високого, рівня⁶³. Під час аналізу ми дослідили, що для створення образу ісламська загроза використовуються фігури тотожності, а саме – порівняння, а також фігури нерівності – наростання.

Ми виявили, що **порівняння** як стилістичний прийом широко використовується для вираження образу ісламської загрози в сучасному англомовному медіадискурсі. Психологами було доведено, що ми уявляємо краще ті речі, які можемо порівняти з чимось, що є знайомим для нас, саме тому в статтях використовують порівняння, щоб активізувати нашу уяву та свідомість і зафіксувати в них певний образ.

Наприклад: *Islamism is like a tree. You keep cutting its branches, but it will continue to grow, but if you want to eradicate it completely, you have to*

⁵⁹ Хекало М. О. Стилістика англійської мови. Навчальний посібник для денного та заочного відділень факультетів іноземних мов педагогічних університетів. Суми : Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003. С. 84–85.

⁶⁰ Reuters. URL: <https://www.reuters.com/> (дата звернення: 23.03.2023).

⁶¹ The Independent. URL: <https://www.independent.co.uk/> (дата звернення: 21.03.2023).

⁶² The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

⁶³ Мороховський А. Н., Воробьева О. П., Лихошерст Н. И., Тимошенко Э. В. Стилістика англійського мови. Київ : Вища Школа, 1991. С. 163–166.

*see the roots of the tree*⁶⁴. У даному прикладі *like a tree* (як дерево) порівнюючи ісламізм з деревом, автор статті фіксує в нашій свідомості, той факт, що для того, щоб зупинити загрозу, необхідно знищити ісламізм в корені.

Наприклад: *And when people talk about how the world is more dangerous now than it was because we had these terrorists running around, my reply is, you know, a terrorist is like a buzzing mosquito*⁶⁵. У поданому прикладі терористи порівнюються з дзигаччим комаром (*buzzing mosquito*), таким чином викликаючи неприємні відчуття та відразу.

Як ми зазначали вище для створення образу ісламської загрози використовується також такий стилістичний прийом як **наростання** (*climax*), тобто підсилення важливості, емоційної забарвленості або збільшення розміру з кожним наступним словом чи словосполученням.

Наприклад: *The message was addressed to the French, the international community and “everyone who fights Allah and his prophet*⁶⁶. У даному прикладі ми рухаємося від згадування французів, як нації, потім до міжнародної общини, і в кінцевому рахунку до так званих «ворогів Аллаха», тобто від меншого до більшого. Таким чином, автор наголошує на тому, що можливо спочатку існує загроза лише для окремих націй, та в кінці-кінців вона може охопити всіх не мусульман. У цьому прикладі знову виникає опозиція свої – чужі.

Як нами було виявлено образ ісламської загрози створюється не тільки за допомогою семасіологічних, а й синтаксичних стилістичних прийомів. У статтях про ісламську загрозу використовується **анафора** (*anaphora*) (повторення слів або фраз на початку сурядних частин речення⁶⁷), як спосіб виділення, підкреслення необхідної автору інформації шляхом винесення на початок речення чи вислову елементів, що повторюються.

Наприклад: *It looked like a battlefield, there was blood everywhere, there were bodies everywhere*⁶⁸. У даному прикладі використовується однаковий початок простих частин складного речення конструкцією – *there was/were*, щоб акцентувати увагу, на тому саме що відбулося в описаному місці.

Наприклад: *The Paris bombings brought heightened awareness, which can elevate feelings of risk. “People who have a tendency to worry, they are able to ask themselves the questions: what if it happened here, what if it*

⁶⁴ The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

⁶⁵ The Independent. URL: <https://www.independent.co.uk/> (дата звернення: 21.03.2023).

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Хекало М. О. Стилiстика англiйської мови. Навчальний посiбник для денного та заочного вiддiлень факультетiв iноземних мов педагогiчних унiверситетiв. Суми : Вид-во Сум ДПУ iм. А. С. Макаренка, 2003. С. 72.

⁶⁸ The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

*happened to me what if it happened to somebody I care for, how would I feel, could I cope.*⁶⁹ У даному прикладі підкреслюється ціла конструкція *what if it happened (а якщо це станеться)*, автор статті наголошує на тому, що ісламістські напади можуть статися будь-де й будь-коли, таким чином викликаючи в людей острах перед можливою загрозою.

Усі зазначені види експресивних засобів, за допомогою яких відображається образ ісламської загрози подані в таблиці 3.

Таблиця 3

Таблиця «Стилістичні прийоми відображення образу ісламської загрози»

Стилістичні прийоми відображення образу ісламської загрози		
семасіологічні		синтаксичні
фігури заміщення	фігури суміщення	
епітет – ~16 %	Фігури тотожності	Фігури нерівності
метафора – ~10,5 %	порівняння – ~5 %;	наростання – ~5 %;
анафора – ~5 %;		

Отже, під час аналізу ми виявили, що образ ісламської загрози відображений у сучасному англомовному медіадискурсі за допомогою певних стилістичних прийомів, серед яких найпоширенішим є епітет (~16 % від усієї кількості використаних стилістичних прийомів та експресивних засобів) та метафора (~10,5 %), які входять до групи семасіологічних стилістичних прийомів, підгрупи фігури заміщення. Даний образ створюється також за допомогою семасіологічних стилістичних засобів підгрупи фігури суміжності, яка у свою чергу поділяється на фігури тотожності – порівняння (~5 %) та фігури суміжності – наростання (~5 %). Ми дослідили, що використовується також синтаксичний прийом, а саме анафора (~5 %).

Як нами було виявлено, особливістю відображення образу ісламської загрози в сучасному англомовному медіа дискурсі є широке **використання спеціальних термінів (*special terms*)**. Вони не мають лексико-стилістичної парадигми, проте можуть мати певні стилістичні функції. Дані слова використовуються для створення певної атмосфери та уявлень про ісламську загрозу, як реально існуючий об'єкт. Вони так би мовити унаочнюють те, про що йде мова, адже деякі предмети, наприклад, притаманні лише певному явищу чи предмету.

⁶⁹The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

Наприклад: *According to the Paris Public Prosecutor four attackers who were wearing suicide belts are thought to be dead*⁷⁰. У наведеному прикладі використовується термін suicide belt (пояс смертника), який є одним із головних атрибутів, засобів загрози ісламістів і використовується для терористичних актів, спрямованих на завдання шкоди здоров'ю та життю мирних жителів.

Наприклад: *If you are not able to find an IED [improvised explosive device] or a bullet, then single out the disbelieving American, Frenchman or any of their allies*⁷¹. У наведеному вище прикладі згадуються наступні засоби загрози: an IED [improvised explosive device], a bullet (імпровізовані підірвні засоби та кулі).

Наприклад: *Five bomb blasts and machine gun fire were heard from outside the Bataclan concert hall where terrorists were holding people captive*⁷². У поданому прикладі використовуються такі терміни як bomb blasts and machine gun fire (вибухи бомб та стрілянина).

Таким чином використання термінів, які зазначені вище, допомагають створити у свідомості людей образ ісламської загрози, який викликає негативні відчуття, страх за своє здоров'я та життя, адже всі вони призначені для завдання шкоди.

Отже, після дослідження сучасних англомовних статей про ісламську загрозу, ми за допомогою кількісного аналізу дійшли висновку, що даний образ відображається майже рівноцінно як за допомогою експресивних засобів (~42,5 %), так і за допомогою стилістичних прийомів (~41,5 %), а також за допомогою спеціальних термінів (~16 %), які не мають лексико-семантичної парадигми. Тобто автори статей як можна ширше використовують потенціал стилістичного оздоблення тексту для створення даного образу. Як ми зазначали, використовуються й елементи мовної системи (а саме елементи синтаксичного рівня), які виражають стилістичну інформацію (експресивно-оцінну та емоційну), тобто експресивні засоби, а також різноманітні способи комбінування мовних одиниць одного рівня в межах одиниць вищого рівня, тобто стилістичні прийоми. Використання спеціальних термінів робить даний образ реалістичним. А отже, образ ісламської загрози, який створений у сучасному англомовному медіа дискурсі, наділений високою експресивністю та емоційністю, у той же час реалістичністю. Зазначені вище дані представлені графіку на рис. 1.

⁷⁰ The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

⁷¹ Reuters. URL: <https://www.reuters.com/> (дата звернення: 23.03.2023).

⁷² The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).

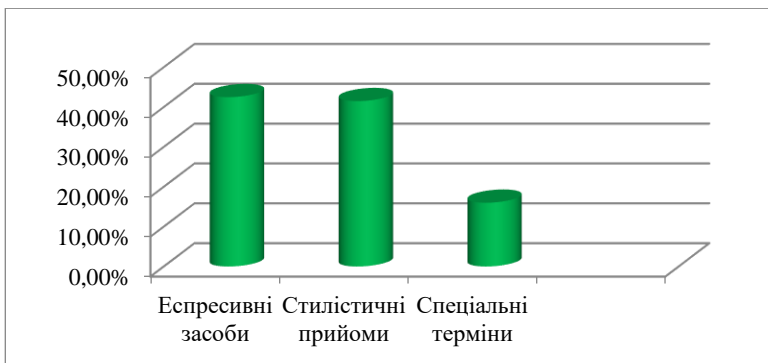

Рис. 1. Частотність використання груп стилістичних прийомів, експресивних засобів та слів, які не мають лексико-семантичної парадигми для відображення образу ісламської загрози

Якщо взяти окремо кожен стилістичний прийом та засіб то, нами було досліджено, що найчастотніше для вираження образу ісламської загрози використовується такий експресивний засіб як повтор (22 %), на другому місці за кількістю вживань – епітети та спеціальні терміни (по 16 %), на третьому – метафори та перелічування (по 10,5 % відповідно), а всі інші: анафора, полісиндетон, наростання, порівняння та номінативні речення вживаються приблизно однакову кількість разів (по 5 %). Ці дані представлені на графіку рис. 2.

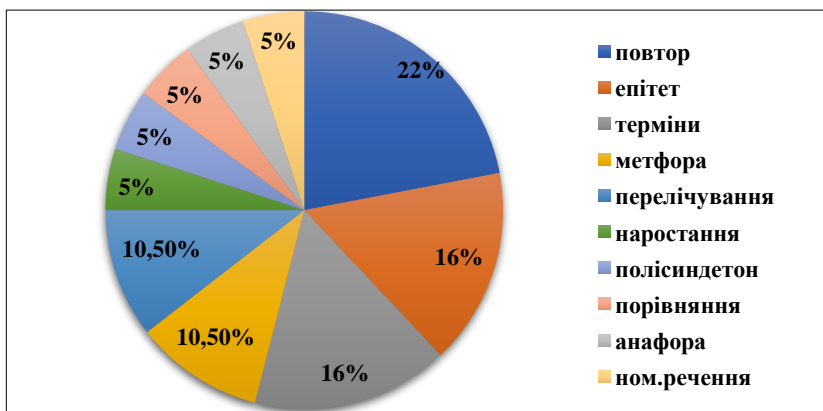

Рис. 2. Частотність використання окремих стилістичних прийомів, експресивних засобів та слів, які не мають лексико-семантичної парадигми для відображення образу ісламської загрози

ВИСНОВКИ

Під час компонентного аналізу та аналізу словникових дефініцій було виявлено, що образ ісламської загрози виражений у сучасному англомовному медіадискурсі за допомогою таких лексичних одиниць як: іменники, дієслова й прикметники. Виявилось, що іменники використовуються найчастіше, як лексичні одиниці, що характеризують даний образ.

Було виокремлено декілька лексико-семантичних груп іменників, які виражають зміст образу ісламської загрози. Ключовою семою першої групи є 'насильніцькі методи та дії'; друга група представлена іменниками з семантикою 'поведінка, яка спричиняє негативні відчуття, наслідки'; ключовою семою третьої групи є 'фізичний біль, страждання'.

Дієслова виявилися на другому місці (за кількістю лексичних одиниць), які ми також поділили на лексико-семантичні групи за допомогою аналізу словникових дефініцій та компонентного аналізу. До першої групи ми відносимо дієслова з семантикою 'спричинення страху кимось або чимось'; до другої – дієслова з ключовою семою 'завдання болю'.

Ми дослідили, що прикметники представлені у відтворенні образу ісламської загрози найменше. Ми виокремлюємо дві лексико-семантичні групи прикметників. До першої групи ми віднесли прикметники, ключовою семою для яких є 'той, який завдає шкоди, болю'. Друга група прикметників включає прикметники із семантикою 'шокуючий'.

Також нами було досліджені стилістичні прийоми та експресивні засоби, якими виражений образ ісламської загрози.

Під час аналізу ми виявили, що образ ісламської загрози відображений у сучасному англомовному медіадискурсі за допомогою певних експресивних синтаксичних засобів, серед яких найпоширенішим є повтор (~22 % від усієї кількості використаних стилістичних прийомів та експресивних засобів), перелічення (~10,5 %), багатосполучниковість (полісиндетон) (~5 %), які входять до групи експресивних засобів, що базуються на багатоелементності в структурі речення. Також даний образ створюється за допомогою номінативних речень (~5 %), які входять до групи експресивних засобів, що базуються на редукції первісної структури мови.

Ми дослідили, що образ ісламської загрози відображений у сучасному англомовному медіадискурсі також за допомогою певних стилістичних прийомів, серед яких найпоширенішим є епітет (~16 % від усієї кількості використаних стилістичних прийомів та експресивних засобів) та метафора (~10,5 %), які входять до групи семасіологічних стилістичних прийомів, підгрупи фігури заміщення. Даний образ

створюється також за допомогою семасіологічних стилістичних засобів підгрупи фігури суміжності, яка у свою чергу поділяється на фігури тотожності – порівняння (~5 %) та фігури суміжності – наростання (~5 %). Ми дослідили, що використовується також синтаксичний прийом, а саме анафора (~5 %).

Як нами було виявлено, особливістю відображення образу ісламської загрози в сучасному англomовному медіа дискурсі є широке використання спеціальних термінів (*special terms*), які використовуються для надання реалістичності образу.

Отже, усі стилістичні прийоми, експресивні засоби, а також спеціальні терміни використані авторами статей для створення образу ісламської загрози. Вони вводяться в текст із метою посилення емоційної та експресивної виразності, увиразнення поданої інформації, створення сильного експресивного ефекту на читачів, закріплення даного негативного образу у свідомості цільової аудиторії.

АНОТАЦІЯ

Стаття, присвячена проблемі мовного відображення образу «ісламської загрози» в сучасному англomовному медіа дискурсі. У ній визначено поняття медіа образу та образу «ісламської загрози», проаналізовано лексичні мовні засоби відображення образу «ісламської загрози» в сучасному англomовному медіа дискурсі. Під час компонентного аналізу та аналізу словникових дефініцій було виявлено, що образ ісламської загрози виражений у сучасному англomовному медіадискурсі за допомогою таких лексичних одиниць як: іменники, дієслова й прикметники. Виявилось, що іменники використовуються найчастіше, як лексичні одиниці, що позначають даний образ. Також було досліджено стилістичні прийоми та експресивні засоби, якими виражений образ ісламської загрози. Під час аналізу було виявлено, що образ ісламської загрози відображений у сучасному англomовному медіадискурсі за допомогою певних експресивних синтаксичних засобів, серед яких найпоширенішим є повтор (~22 % від усієї кількості використаних стилістичних прийомів та експресивних засобів), перелічення (~10,5 %), багатосполучниковість (полісиндетон) (~ 5 %), які входять до групи експресивних засобів, що базуються на багатоелементності в структурі речення. Також даний образ створюється за допомогою номінативних речень (~5 %), які входять до групи експресивних засобів, що базуються на редукції первісної структури мови. Вище названі експресивні засоби вводяться в текст із метою посилення емоційної та експресивної виразності, увиразнення поданої інформації, посилення емоційно-психологічного впливу на цільову аудиторію, підкреслення певної інформації та закріплення її у свідомості цільової аудиторії.

Література

1. Желтухина М. Р. О содержании дискурса масс-медиа. *Вісник Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка*. 2007. № 11 (128). Ч. 1. С. 27–40.
2. Здоровега В. Й. Мистецтво публіциста : літературно-критичний нарис. Львів : ПАІС, 2004. 174 с.
3. Сірко С. І., Слободяник В. І. Психолінгвістичні особливості деяких понять екстремальної психології. *Юридична психологія*. 2022. № 1 (30). С. 48–53. DOI: <https://doi.org/10.33270/03223001.48>
4. Cambridge Dictionaries Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 18.03.2023, 25.03.2023).
5. Oxford Dictionaries Online. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 18.03.2023, 25.03.2023).
6. Лубський В. І., Теремко В. І., Лубська М. В. Релігієзнавство. Київ : Академвидав, 2002. 251 с.
7. Boubekur A. Political Islam in Europe. *Centre for European Policy Studies*. URL: https://www.academia.edu/5682578/Political_Islam_in_Europe (дата звернення: 19.03.2023).
8. Roy O. Islamic Terrorist Radicalization in Europe. *European Islam Challenges for Society and Public Policy*. URL: <http://www.ceps.eu> (дата звернення: 19.03.2023).
9. Mozaffari M. What is Islamism? History and Definition of a Concept. *Totalitarian Movements and Political Religions*. 2007. Vol. 8. № 1.
10. Kramer M. Coming to Terms: Fundamentalists or Islamists? URL: https://scholar.harvard.edu/files/martinkramer/files/coming_to_terms_fundamentalists_or_islamists_middle_east_quarterly.pdf (дата звернення: 19.03.2023).
11. Is Islamism a Threat? A Debate. *Middle East Quarterly*. URL: <http://www.meforum.org/article/447> (дата звернення: 19.03.2023).
12. Pipes D. Islamism is Fascism: *An Interview*. URL: <https://www.danielpipes.org/spoken/> (дата звернення: 19.03.2023).
13. Lewis B. Communism and Islam. *International Affairs*. URL: <http://www.jstor.org/stable/2608416> (дата звернення: 19.03.2023).
14. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 20.03.2023).
15. The Independent. URL: <https://www.independent.co.uk/> (дата звернення: 21.03.2023).
16. The Observer. URL: <https://www.theguardian.com/observer> (дата звернення: 24.03.2023).
17. Reuters. URL: <https://www.reuters.com/> (дата звернення: 23.03.2023).
18. International Business Times. URL: <https://www.ibtimes.com/> (дата звернення: 25.03.2023).

19. Єфімов Л. П., Ясінецька Л. П. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посiбник. Вінниця : Нова Книга, 2004. 240 с.

20. Хекало М. О. Стилiстика англiйської мови. Навчальний посiбник для денного та заочного вiддiлень факультетiв iноземних мов педагогiчних унiверситетiв. Суми : Вид-во Сум ДПУ iм. А. С. Макаренка, 2003. 136 с.

21. Мороховский А. Н., Воробьева О. П., Лихошерст Н. И., Тимошенко Э. В. Стилiстика англiйского языка. Киiв : Вища Школа, 1991. 272 с.

Information about the author:

Dokashenko Tetiana Viktorivna,

Lecture at the Department of English Philology and Linguodidactics

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

87, Romenska str., Sumy, 40002, Ukraine